

Ticarette dürüstlüğün bereketi

İzmir/Urla'dan İbrâhim Aydın: “Zeytinyağı işletmeyi düşünüyorum. Bana zeytin satacakların içinde, bunu çalarak getirenlerin de bulunabileceği ihtimali aklımı karıştırıyor. Şayet böyle çalarak getirenler olursa, bunlardan zeytin alınır mı? Benim vebalim olur mu?”

İslâm dîni dürüst ticâreti helâl rızık kapısı olarak teşvik eder. Dürüstçe yapılan ticâretin getirisi dünyada helâl kazanç ve bereket, âhirette ise bol feyiz ve sevaptır. Peygamber Efendimiz (asm), “Doğru, dürüst ve kendisine güvenilen ticâretçi, peygamberlerle, siddîklerle ve şehidlerle berâberdir”¹ buyurmuştur.

Fâizi haram kılan Kur’ân-ı Hakîm, alış-verişi helâl kıldığını açıkça ilân eder² ve yeryüzünün tüm imkânlarından helâl alış veriş yapmak sûretiyle istifâde etmemizi tavsiye eder.³ Usûlüne uygun olarak yapılan ticâretin helâl kazanç getirmekle berâber, insanlara yeni iş ve istihdam alanı açacağında şüphe yoktur. İnsanlara istihdam alanı açmak ve iş imkânı sunmak ise, onlara yeni bir rızık kapısı açmak demektir ki, bu, hayırlı bir adımdır; kişiyi Allah’ın Rezzâk ismine ulaştırır.

Bir takım mahzurların gün yüzüne çıkacağı ihtimâli olsa da, yeni bir iş yeri açmakta hiçbir sakınca yoktur. Daha sonra hâricî olarak gündeme gelen mahzurlar, günü birlik alınan önlemlerle bertaraf edilir.

Bu hususta dikkat edilecek şartlar şöyle sıralanabilir:

- 1- İş yeri kurulur. Dürüst çalışma şartları çerçevesinde üretime başlar.
- 2- Zeytinyağı üretimi işinin özünde mahzur yoktur. Burada; hammaddenin teslim alınarak gerekli ödemenin anlaşılabilir birim üzerinden zamanında ve hakça yapılması, üretim safhasında üretilen malın kalitesi için gerekli özenin gösterilmesi, ürünün uygun fiyata halka arz edilmesi, zamanında zekâtının verilmesi ve tüm aşamalarda dürüstlüğün, hakkın, hukûkun, temizliğin, kaliteli hizmetin ve insan sağlığının esas alınması iş yeri sahibine ait olan önemli sorumluluklardır.
- 3- Teslim alınan malın çalıntı olup olmamasındaki sorumluluk esasen malı teslim edene âit olmakla berâber; malın çalıntı olduğu bilindiği halde alım yapılmasının iş yeri sahibine sorumluluk getirmeyeceği söylenemez. Bu durumda:

a) Çalıntı olduğu kesin olarak bilinen mallar alınmaz.

b) Çalıntı olduğu hakkında bilgi sahibi olunmayan mallar, mal sahibinin beyanına itimaden hüsn-ü zan edilerek alınır. Eđer mal teslimi yapan kişinin beyanı yalansa, elbet sorumlu da kendisidir. Fakat iş yeri sahibin araştırmacı olma hakkı elbette vardır.

c) Araştırma yaparken asılsız ithamlara meydan vermemeye, suçsuz insanlara suç isnad etmemeye dikkat edilir.

Bu şartlara riâyet eden bir iş yeri sahibi, bilmediği bir çalıntı maldan dolayı helâl kazancına haram karıştırmış olmaz. Kazancının helâlligi konusunda emin olmak için bilâhare zekât kalemini genişçe tutar; böylece kazancı içinde varsa bilgisi dışındaki çalıntı girdileri “hak sahipleri” namına fakir fukaraya dağıtmış olur. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm), “Ey tâcirler topluluğu! Şeytan ve günah satışı katılırlar. Satışınıza sadaka karıştırmın”⁴ buyurmakla böyle bilinmeyen şüpheli girdilerin vebâlerinden kurtulmak için sadaka verilmesini ve alıcıya müsamahalı davranılmasını tavsiye buyurur.

Dipnotlar:

1- Tirmizî, Büyû, 4/1225;

2- Bakara Sûresi, 2/275;

3- Cuma Sûresi, 62/10;

4- Tirmizî, Alışveriş, 4;